

Εισήγηση 1: Κυριακή – Τριάδα Πάνου

Η δημιουργία του «εαυτού» είναι μία αφηγηματική τέχνη (Jerome Bruner, 2002). Αυτό που ορίζεται στη βιβλιογραφία ως εαυτός, αποτελείται από τον εσωτερικό κόσμο, τη μνήμη, τα συναισθήματα, τις ιδέες, τις πεποιθήσεις, την υποκειμενικότητα όπως επίσης από τον εξωτερικό κόσμο σε σχέση με τη γνώμη και προσδοκίες που έχουν οι άλλοι για μας, την κουλτούρα στην οποία έχουμε εμβαπτιστεί. Ζούμε και δρούμε εντός ενός πλαισίου που είναι προ-δομημένο και προ-ερμηνευμένο, ήδη από την γέννησή μας περιβαλλόμαστε από ένα ιστορικά συγκροτημένο πεδίο διαντιδράσεων και ένα σύστημα κοινωνικών κατηγοριών και τυποποιήσεων που αναπαριστάτε γλωσσικά. Αυτό το «κοινωνικοιστορικό αργιορί» (Luckmann, 1980) αποτελεί το κοινωνικά διαθέσιμο απόθεμα νοήματος από το οποίο αντλούμε για να νοηματοδοτήσουμε την ύπαρξή μας και τη δράση μας. Συνεχώς κατασκευάζουμε και ανακατασκευάζουμε τον εαυτό μας προκειμένου να ικανοποιήσουμε τις ανάγκες των καταστάσεων που συναντάμε σε κάθε περίπτωση. Δρούμε υπό την καθοδήγηση των αναμνήσεών μας από το παρελθόν, των ελπίδων και των φόβων μας για το μέλλον. Μέσα από την τεχνική της βιογραφικής αφήγησης κατανοεί κάποιος τον εαυτό του εντός του κοινωνικού κόσμου, ερμηνεύει την κοινωνική πραγματικότητα και σχεδιάζει τις δράσεις σου.

Προσπαθώντας να κατανοήσω τη δική μου μουσική ταυτότητα με εργαλείο τον αναστοχασμό, επιτελώ μια διαρκή διαδικασία ενδοσκόπησης στην οποία ξανά και ξανά εισέρχομαι με διαφορετική οπτική, με άλλη “ματιά”. Η διερεύνηση της δικής μου μουσικής ταυτότητας έχει επίκεντρο την εφηβική ηλικία σε συνάρτηση με την ενήλικη ζωή μου. Εστιάζει στο οικογενειακό μου περιβάλλον και τις εμπειρίες στα παιδικά χρόνια, την περίοδο της εφηβείας, και στη συνέχεια στην καθημερινότητα του σήμερα. Στην παρουσίαση, διαφαίνεται η αντανάκλαση που έχει η μουσική ενασχόληση στον καθορισμό της ταυτότητας, αναδεικνύοντας τους παράγοντες επιρροής αλλά και τα νοήματα που προσδίδονται σε αυτήν.

Εισήγηση 2: Λυδία Ζερβάνου

Μουσικός, τσελίστα, τραγουδίστρια της όπερας, συγγραφέας, μουσικοπαιδαγωγός... τα διαφορετικά μου πρόσωπα, οι διαφορετικές μου *ταυτότητες στη μουσική* (Hargreaves, Miell & MacDonald, 2002). Προχωρώντας σε μια ανασκόπηση της δικής μου μουσικής ταυτότητας, κατανοώ τον τρόπο που διαφορετικές εμπειρίες, και ποικίλες αλληλεπιδράσεις μεταξύ μουσικής και του εαυτού μου, προσδιορίζουν το μωσαϊκό της δικής μου μουσικής ταυτότητας. Ανάλογα την περίπτωση νιώθω ότι διαχωρίζω/περιορίζω τον εαυτό μου σε κάποια ή κάποιες από αυτές τις εκφάνσεις της καλλιτεχνικής προσωπικότητάς μου – κοινό χαρακτηριστικό των περισσότερων ανθρώπων (Bernard, 2005), ενώ ταυτόχρονα νιώθω ότι δεν θα ήμουν τίποτα από τα επιμέρους, αν δεν ήμουν παράλληλα και όλα τα υπόλοιπα. Ένα παζλ μουσικών εμπειριών που οικοδομούν αυτό που είμαι σήμερα.

Η μουσική υπάρχει στην καθημερινότητα του ανθρώπου σε μια σχέση που διαφοροποιείται σε κάθε άτομο ξεχωριστά ανάλογα με το «πώς» χρησιμοποιείται, «πότε» χρησιμοποιείται, με «ποιους» χρησιμοποιείται και «για ποιο λόγο» χρησιμοποιείται. (North, Hargreaves, et al, 2004). Για μένα ασφαλώς η μουσική ήταν και είναι η δική μου «τσάντα», όπως αναφέρει η Daum στο άρθρο της *Music is my*

Bag (2000). Στην οικογένειά μου η μουσική, και πιο συγκεκριμένα η όπερα, βρισκόταν πάντα στο επίκεντρο δημιουργώντας έναν κομβικό πόλο έλξης, ο οποίος καθόρισε την εξέλιξή μου ως προσωπικότητα και μουσικός. Αρκετές περιπτώσεις μουσικών-μουσικοπαιδαγωγών έχουν κοινό χαρακτηριστικό την από μικρή ηλικία επαφή με τη μουσική και το υποστηρικτικό μουσικό οικογενειακό περιβάλλον (Olsson, 2007· Georgi-Hemming, 2011). Με αφετηρία λοιπόν τη βαρύτητα που φέρει ο ρόλος των γονέων στην μουσική εξέλιξη των παιδιών (McPherson, 2009), καθώς και υπό το πρίσμα της θεωρίας του «οικογενειακού σεναρίου» Davidson & Borthwick, 2002), στην παρούσα αυτοεθνογραφία επιχειρείται μια διερεύνηση των διαφορετικών πτυχών της μουσικής μου ταυτότητας όπως αυτές διαμορφώθηκαν μέσα στο συγκεκριμένο οικογενειακό πλαίσιο.

Εισήγηση 3: Κωνσταντίνα Πετρινώτη

Η μουσική αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους δίαυλους επικοινωνίας. Οι άνθρωποι καταφέρνουν μέσω αυτής να μοιράζονται κοινά συναισθήματα, να εκφράζουν αξίες και στάσεις ζωής, αλλά και να παρουσιάζουν τον εαυτό τους στους άλλους, διαμορφώνοντας την ατομική τους ταυτότητα (MacDonald, Hargreaves, & Miell, 2002). Η εμπλοκή με τη μουσική υπήρξε στη δική μου ζωή μια πολύ φυσική, όμορφη και βαθιά βιωματική διαδικασία. Η μουσική μου διαδρομή ξεδιπλώνεται μέσα από την μάθηση μουσικών κομματιών με το αυτί, τις επανειλημμένες ακροάσεις, την παρατήρηση και μίμηση, και την ομαδική μουσική μάθηση, στοιχεία που την χαρακτηρίζουν ως μια άτυπη μαθησιακή διαδικασία.

Αν κοιτάξω πίσω στο χρόνο, θα θυμηθώ τα Κυριακάτικα πρωινά, να με ξυπνάνε οι ήχοι λαϊκών και ρεμπέτικων τραγουδιών, τις μουσικές βραδιές, με τον μπαμπά μου να παίζει μπουζούκι και εγώ με τον αδερφό και τη μαμά μου να τραγουδάμε δίπλα του, και πολλές φορές να δημιουργούμε τα δικά μας τραγούδια. Αργότερα, στις σπουδές μου πάνω στην ειδικευση του ελληνικού δημοτικού τραγουδιού, η άτυπη μουσική μάθηση ενισχύθηκε, μέσα από εντατικές ακροάσεις πρωτότυπων ηχογραφήσεων, ανάπτυξη ακουστικής αντίληψης και διαφοροποιημένης εκτέλεσης και ερμηνείας, ανάλογα με το ηχόχρωμα του κάθε τραγουδιού. Παράλληλα, η συμμετοχή μου σε μουσικά σύνολα, τόσο κατά τη διάρκεια των σπουδών, όσο και μετέπειτα, ως τραγουδίστρια στο χώρο της παραδοσιακής μουσικής, μου έδωσε τη δυνατότητα να έχω πολλές φορές, όχι μόνο τον ρόλο του εκτελεστή μέσα στην ομάδα, αλλά και τον ρόλο του μαθητή ή του δασκάλου ανάλογα με τις ανάγκες της μουσικής πράξης.

Σύμφωνα με τους Hargreaves & Marshall (2003), ο βαθμός στον οποίο το άτομο θεωρεί σημαντικό τον τομέα της μουσικής στη διαμόρφωση της ταυτότητάς του, διαφοροποιείται ανάλογα με το επίπεδο της εξειδικευμένης ή μη εμπλοκής του με αυτή. Για τους επαγγελματίες μουσικούς, για παράδειγμα, οι μουσικές δραστηριότητες συνδέονται άμεσα και νοηματοδοτούν την ατομική τους ταυτότητα. Στη δική μου περίπτωση, η μουσική κατέχει κεντρικό ρόλο στη διαμόρφωση της προσωπικότητάς μου. Μέσα από τη βιωματική μου σχέση με την μουσική, και ειδικά με την παραδοσιακή μουσική, έχω αναπτύξει τις έννοιες της ομαδικότητας, της επικοινωνίας και σύνδεσης με νέους ανθρώπους, της «εγρήγορσης» και του αυτοσχεδιασμού, τόσο ως μουσικός, όσο και ως άνθρωπος στην καθημερινή μου ζωή. Η ταυτότητα ενός μουσικοπαιδαγωγού, άλλωστε, σχηματίζεται μέσα από μια

αλληλεπίδραση προσωπικών εμπειριών, επαγγελματικής καθημερινής ζωής και σύγχρονης οπτικής (Georgii-Hemming, 2011).

Εισήγηση 4: Παντελής Μαυροκεφαλίδης

Σύμφωνα με τη DeNora (2000) η μουσική είναι καθρέφτης του εαυτού μας. Λειτουργεί ως αποθήκη αξιών, διαμορφώνει τη προσωπικότητα του ατόμου και κατασκευάζει τη μουσική του ταυτότητα. Η παρούσα εργασία αποτελεί μία αυτοεθνογραφία στην οποία επιχειρείται η σκιαγράφηση των προσωπικών μουσικών ερεθισμάτων και εμπειριών μου από τη βρεφική-παιδική ηλικία έως σήμερα, σε σχέση με τη διαμόρφωση της μουσικής μου ταυτότητας. Με το εργαλείο της αφήγησης και με μία αναστοχαστική διάθεση, γίνεται μια προσπάθεια κατανόησης του πώς διαμορφώθηκε και συνεχίζει να αναδιαμορφώνεται η μουσική μου ταυτότητα. Σημαντικά εργαλεία στη κατανόηση της μουσικής ταυτότητας είναι οι έννοιες της «μουσικής στη ταυτότητα» και της «ταυτότητας στη μουσική» που εισάγονται από τους Hargreaves, Miell και Macdonald (2002). Πιο συγκεκριμένα, θα παρουσιαστεί ο τρόπος που οι συγκεκριμένες μουσικές επιλογές τόσο σε επίπεδο ακουσμάτων και κατ' επέκταση σε επίπεδο μουσικής εκτέλεσης και επιλογής μουσικού οργάνου, το οικογενειακό και το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον, ο ρόλος του φύλου και το γενικότερο πολιτισμικό πλαίσιο έχουν διαμορφώσει τον μουσικό μου εαυτό. Όλα τα παραπάνω φαίνεται να παίζουν καθοριστικό ρόλο στην διαμόρφωση της μουσικής ταυτότητας (Folkestad, 2002 · Hargreaves, Miell & Macdonald, 2002). Η παρουσίαση θα αναδείξει επίσης τον τρόπο που η μουσική μου ταυτότητα συνδέεται με την ταυτότητα του μουσικοπαιδαγωγού.

Εισήγηση 5: Θεόδωρος Ηλιάδης

Η έννοια της μουσικής ταυτότητας και ο τρόπος με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε τον εαυτό μας έχει μεγάλο ενδιαφέρον. Η έρευνα που αφορά στις μουσικές ταυτότητες αποτελεί μια ακόμη απόδειξη του ρόλου που παίζει η μουσική στην καθημερινή μας ζωή (Cook, 2000). Η εικόνα που έχει ο άνθρωπος για τον εαυτό του ως προς το εάν είναι επαρκής σε σχέση με τη μουσική, αποτελεί βασικό παράγοντα για την μουσική του ανάπτυξη και την μελλοντική του σχέση με τη μουσική (Hargreaves, 2007). Η παρούσα εισήγηση θα συζητήσει τους παράγοντες που συνέβαλαν στην προσωπική μου μουσική ανάπτυξη και στη διαμόρφωση της μουσικής μου ταυτότητας μέσα από μια αυτοεθνογραφική και φαινομενολογική προσέγγιση ενδοσκόπησης. Ένας συνδυασμός που επιτρέπει την υπέρβαση της απλής προσωπικής αφήγησης, προκειμένου να υπάρξει εμπλοκή σε πολιτιστική ανάλυση και ερμηνεία των εμπειριών της καθημερινότητας (Gouzouasis, 2014). Πρόκειται για την προσπάθεια ανάλυσης της δικής μου ιστορίας κάνοντας τα πρώτα μου μουσικά βήματα τον Σεπτέμβριο του 1982 σε ηλικία 6,5 χρονών.

Η παρουσίαση θα επικεντρωθεί σε δύο βασικούς πυλώνες. Αρχικά θα εξεταστεί το οικογενειακό περιβάλλον και η πιθανή επίδραση των μελών της οικογένειας στην υιοθέτηση και εγκαθίδρυση της σχέσης μου με τη μουσική. Μελέτες έχουν καταδείξει ότι τα παιδιά που αποκτούν δεξιότητες στη μουσική και ως εκ τούτου έχουν πολλές πιθανότητες να δουν τους εαυτούς τους ως μουσικούς, απολαμβάνουν υψηλά επίπεδα υποστήριξης από τους γονείς (Davidson, 1996). Στη συνέχεια αντικείμενο συζήτησης θα αποτελέσει η επίδραση της συμμετοχής μου στο πλαίσιο του ωδείου και οι εμπειρίες και τα βιώματα που σημάδεψαν τη μουσική μου

ενασχόληση μέσα στα δρώμενα του εκπαιδευτηρίου. Η παρουσίαση θα συζητήσει επίσης τον τρόπο που η συνειδητοποίηση της μουσικής μου ταυτότητας διαμορφώνει καταλυτικά την μετέπειτα σχέση μου με τη μουσική.

Εισήγηση 6: Μαρία Νάκου

Η μουσική αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινότητας των περισσότερων ανθρώπων (DeNora, 2000) και λειτουργεί ως δίαυλος επικοινωνίας στο να μοιραστούν μεταξύ τους συναισθήματα, αντιλήψεις και συμπεριφορές (Pöder & Kiilub, 2015). Η έννοια της μουσικής πράξης επιτελείται ως μια κοινωνική δραστηριότητα (DeNora, 2000 · Hargreaves, et. al. 2002) που μας επιτρέπει να επικοινωνήσουμε με τον εαυτό και το περιβάλλον μας, να αντιληφθούμε την ταυτότητα μας, και να υιοθετήσουμε αξίες και ρόλους (Elliott & Silverman, 2015). Κύρια λειτουργία της μουσικής αποτελεί η δόμηση και ανάπτυξη της αντίληψης της ταυτότητας του ατόμου, γι' αυτό και θεωρείται σημαντικό να την μελετήσουμε (Παπαγεωργίου, 2016 · Hargreaves, et. al. 2002). Η μουσική ταυτότητα διαμορφώνεται με βάση τις αλληλεπιδράσεις του ατόμου με το κοινωνικοπολιτισμικό του περιβάλλον (Hargreaves, et. al., 2002 · O'Neill, 2002) και εμπεριέχει πτυχές όπως η μουσική αυτό-αντίληψη, (self-concept), η μουσική αυτό-εκτίμηση (self-esteem) και η μουσική αυτό-αποτελεσματικότητα (self-efficacy) (Spychiger, 2017 · Hargreaves, et. al., 2002 · Kastner, 2009 · Mills, 2008). Η κοινωνιολογική διερεύνηση της μουσικής ταυτότητας του ατόμου, ως μέσο δομής της καθημερινής εμπειρίας, αποτελεί πρόσφατο ερευνητικό ενδιαφέρον κοινωνιολογικής διερεύνησης (DeNora, 2000 · Hargreaves, et. al. 2002).

Υπό αυτήν την βάση, σκοπός της παρούσας παρουσίασης αποτελεί η περιγραφή και κατανόηση της μουσικής ταυτότητας μιας έφηβης μαθήτριας στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα μέσα από περιγραφές της ίδιας, θα εξεταστεί και θα αναλυθεί η έννοια του «μουσικού εαυτού», σε σχέση με τις παραμέτρους, της αυτό-αντίληψης, αυτό-εκτίμησης και αυτό-αποτελεσματικότητας (Harter, 2006 · Hargreaves, et. al. 2002). Η συμμετέχουσα αποτελεί ιδιαίτερη προς μελέτη περίπτωση, καθώς μεγάλωσε σε οικογένεια μουσικών, όμως η ίδια από μικρή δεν έδειξε κανένα ενδιαφέρον για τη μουσική μάθηση.

Εισήγηση 7: Άλκηστις Τόγια

Ο τρόπος λειτουργίας μιας χορωδίας υπό το πρίσμα ενός οργανισμού τέχνης ή ενός συνόλου κοινοτικής μουσικής αναδεικνύεται ως ένας οργανισμός με διπλό ρόλο που επιδιώκει παράλληλα την πολιτισμική και την εκπαιδευτική έκφανση. Οι συμμετέχοντες σε αυτό έχουν τη δυνατότητα να αποκτούν γνώσεις, να αναπτύσσουν δεξιότητες και να συμμετέχουν στον πολιτισμό (Tamusauskaite, 2011).

Μέσω της συγκεκριμένης προσέγγισης η συμμετοχή αναφέρεται όχι μόνο στη δέσμευση σε συγκεκριμένες δραστηριότητες εντός συγκεκριμένων κοινοτήτων, αλλά και στην ευρύτερη έννοια του «να είσαι ενεργός συμμετέχων στις πρακτικές των μουσικών κοινοτήτων και να δομείς ταυτότητες σε σχέση με αυτές τις κοινότητες στα πλαίσια της διδασχής και της δημιουργίας νέας γνώσης» (Wenger, 1998, σελ. 4). Η έννοια του ανήκειν γίνεται βίωμα και εμπειρία για τα μέλη μιας χορωδιακής

κοινότητας, η οποία αναπτύσσει τα θεμέλιά της ως πηγή ταυτότητας, εν προκειμένω μουσικής ταυτότητας, που θεσπίζεται μέσω της εμπλοκής στην πρακτική διαδικασία της νέας γνώσης (Iverson, 2013).

Στην συγκεκριμένη παρουσίαση θα αναλυθεί η σημασία της μουσικής ταυτότητας ενός χορωδιακού συνόλου σε μουσικό και κοινωνικό πλαίσιο, έτσι όπως αναδείχθηκε μέσα από τη διπλωματική μου εργασία «Η συμμετοχή σε χορωδιακό σύνολο ως μέσο συναισθηματικής αποφόρτισης και ψυχικής ευεξίας: μελέτη περίπτωσης του γυναικείου φωνητικού συνόλου CantusArte», γιατί η μουσική δράση μπορεί να αποτελέσει έναν σημαντικό παράγοντα σχετικό με την ταυτότητα, την κοινωνικοποίηση και τα συναισθήματα ευημερίας και στην εξέλιξη ικανοτήτων (Hays & Minichiello 2005, Perkins & Williamon 2014).